Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

2 декември 2014 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Директива 2004/83/ЕО — Минимални стандарти относно условията за предоставяне на статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила — Член 4 — Оценяване на фактите и обстоятелствата — Правила за преценка — Приемане на някои доказателства — Обхват на правомощията на компетентните национални органи — Опасение от преследване поради сексуалната ориентация — Разлики между ограниченията при проверката на изявленията и писмените или други доказателства за твърдяната сексуална ориентация на лице, търсещо убежище, от една страна, и ограниченията, приложими при проверката на изявленията и доказателствата за други мотиви за преследване, от друга страна — Директива 2005/85/ЕО — Минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки — Член 13 — Условия, на които трябва да отговаря личното интервю — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 1 — Човешко достойнство — Член 7 — Зачитане на личния и семейния живот“

По съединени дела C-148/13—C-150/13

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Raad van State (Нидерландия) с актове от 20 март 2013 г., постъпили в Съда на 25 март 2013 г., в рамките на производства по дела

A (C-148/13),

B (C-149/13),

C (C-150/13)

срещу

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

в присъствието на:

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR),

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: V. Skouris, председател, K. Lenaerts, заместник-председател, A. Tizzano, L. Bay Larsen (докладчик), T. von Danwitz, A. Ó Caoimh и J.-C. Bonichot, председатели на състави, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund и J.L. da Cruz Vilaça, съдии,

генерален адвокат: E. Sharpston,

* Език на производството: нидерландски.

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 25 февруари 2014 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за A, от N. C. Blomjous, advocaat,

— за B, от C. Chen, advocaat,

— за United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), от P. Moreau, в качеството на представител, подпомагана от M.-E. Demetriou, QC,

— за нидерландското правителство, от C. Schillemans, M. Bulterman и B. Koopman, в качеството на представители,

— за белгийското правителство, от M. Jacobs и C. Pochet, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от M. Smolek и J. Vláčil, в качеството на представители,

— за германското правителство, от T. Henze и A. Wiedmann, в качеството на представители,

— за гръцкото правителство, от M. Michelogiannaki, в качеството на представител,

— за френското правителство, от D. Colas и S. Menez, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от M. Condou-Durande и R. Troosters, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 юли 2014 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 4 от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52), както и на членове 3 и 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитванията са отправени в рамките на спорове между A, B и C, граждани на трети държави, и Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (държавен секретар на Министерството на сигурността и правосъдието, наричан по-нататък „Staatssecretaris“) във връзка с отхвърлянето на молбите им за получаване на разрешения за временно пребиваване (убежище) в Нидерландия.

Правна уредба

Международното право

3 Съгласно член 1, раздел A, точка 2, първа алинея от Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. и влязла в сила на 22 април 1954 г. (*Recueil des traités des Nations unies*, том 189, стр. 150, № 2545 (1954 г.), наричана по-нататък „Женевската конвенция“, допълнена с Протокола за статута на бежанците, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г. и влязъл в сила на 4 октомври 1967 г., терминът „бежанец“ се прилага към всяко лице, което „при основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения“.

Правото на Съюза

Директива 2004/83

4 Според съображение 3 от Директива 2004/83 Женевската конвенция представлява крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците.

5 Съображение 10 от посочената директива гласи:

„Настоящата директива зачита основните права, както и признатите принципи, по-конкретно в [Хартата]. По-специално настоящата директива има за цел да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и правото на убежище на търсещите убежище и на придружаващите ги членове на тяхното семейство“.

6 Съображение 16 от същата директива предвижда, че е уместно да бъдат определени минимални стандарти относно определението и съдържанието на статута на бежанец с оглед на подпомагането на компетентните национални органи на държавите членки в прилагането на Женевската конвенция.

7 Според съображение 17 от Директива 2004/83 е необходимо да се приемат общи критерии за признаване на статут на бежанец на търсещите убежище по смисъла на член 1 от Женевската конвенция.

8 Съгласно член 2 от същата директива за нейните цели:

„[…]

в) „бежанец“ е всеки гражданин на трета страна, който поради основателните си опасения от преследване по причина на своята раса, вероизповедание, националност, политическите си възгледи или принадлежността си към определена социална група се намира извън страната, чийто гражданин е той, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази страна […]

[…]“.

9 Член 4 от Директива 2004/83, който е включен в глава II от нея и озаглавен „Оценяване на молбите за международна закрила“, определя правилата за оценяване на фактите и обстоятелствата, както следва:

„1. Държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да представи във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила. Държавата членка следва да оцени, в сътрудничество с молителя, елементите, свързани с молбата.

2. Елементите, посочени в параграф 1, се състоят от информациите на молителя и от всички документи, с които разполага молителят за своята възраст, минало, включително и на свързаните с него роднини, за своята самоличност, за своето или своите гражданство/а, за страната или страните, както и за мястото или местата на предишно пребиваване, предходните му молби за убежище, за своя маршрут на пътуване, документи за самоличност и за пътуване, както и причините за молбата за международна закрила.

3. Оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено на лично основание, като се вземат под внимание следните елементи:

а) всички относими факти, свързани със страната на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително и законите и подзаконовите актове на страната на произход, както и начинът на тяхното прилагане;

б) относими информации и документи, представени от молителя, включително и информации, позволяващи да се определи дали молителят е бил или би могъл да бъде обект на преследване или на тежки посегателства;

в) личният статут и личното положение на молителя, включително и такива фактори като неговото минало, неговият пол и неговата възраст, за да може да се определи дали актовете, на които молителят е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежко посегателство, като се има предвид личното положение на молителя;

г) фактът дали след напускането на страната си на произход молителят е упражнявал или не дейности, чиято единствена цел или основна цел е била да се създадат необходимите условия, за да се предяви молба за международна закрила, с цел да се определи дали тези дейности биха го изложили на преследване или на тежко посегателство, ако той би се завърнал в тази страна;

д) дали е разумно да се смята, че молителят би могъл да се ползва със закрила на друга страна, чието гражданство той би могъл да иска.

[…]

5. Когато държавите членки прилагат принципа, съгласно който молителят трябва да обоснове своята молба, и когато определени аспекти на неговите декларации не се подкрепят от документни или други доказателства, тези аспекти не изискват потвърждение, когато са изпълнени следните условия:

а) молителят реално е положил усилия да обоснове своята молба;

б) всички относими елементи, с които молителят разполага, са били представени и е било дадено задоволително обяснение за липсата на останалите доказателствени елементи;

в) декларациите на молителя са преценени за свързани и достоверни и те не противоречат на известните и относими към неговия случай общи и конкретни информации;

г) молителят е представил молбата си за международна закрила във възможно най-ранния момент, освен ако молителят може да посочи определени причини за това, че не го е направил, и

д) общата достоверност на твърденията на молителя е могла да бъде установена“.

10 Член 10 от Директива 2004/83, озаглавен „Мотиви за преследване“, гласи:

„1. При оценяването на мотивите за преследване държавите членки вземат под внимание следните елементи:

[…]

г) една група се счита за определена социална група, когато по-конкретно:

— нейните членове споделят една вродена характеристика или обща история, която не подлежи на изменение, или споделят характеристика или вярване, до такава степен съществено за идентичността или съзнанието, че не би следвало от лицето да се изисква да се откаже от нея, и

— тази група има собствена идентичност в съответната държава, защото е разглеждана като различна от заобикалящото я общество;

в зависимост от условията, преобладаващи в страната на произход, специфична социална група може да бъде и група, чиито членове имат като обща характеристика определена сексуална ориентация. Сексуалната ориентация не може да се разбира като включваща деяния, обявени за престъпления от вътрешното законодателство на държавите членки. […]

[…]“.

Директива 2005/85/ЕО

11 Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки (ОВ L 326, стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 242) посочва в съображение 8, че спазва основните права и признати принципи, а именно тези от Хартата.

12 Член 13 от Директива 2005/85, който уточнява условията, на които трябва да отговаря личното интервю, предвижда в параграф 3:

„Държавите членки вземат необходимите мерки за това личното интервю да се проведе при условия, които дават възможност на кандидата да изложи основанията за своята молба. За целта държавите членки:

а) гарантират, че лицето, което провежда интервюто, е достатъчно компетентно да отчете личните и общите обстоятелства във връзка с молбата, включително културния произход или уязвимостта на кандидата, когато има възможност да направи това […]“.

Нидерландското право

13 Приложимата национална уредба се съдържа в член 31 от Закона за чужденците от 2000 г. (Vreemdelingenwet 2000), член 3.111 от Наредбата за чужденците от 2000 г. (Vreemdelingenbesluit 2000) и член 3.35 от Правилника за чужденците от 2000 г. (Voorschrift Vreemdelingen 2000).

14 Тези разпоредби са уточнени с параграфи C2/2.1, C2/2.1.1 и C14/2.1—C14/2.4 от Циркулярното писмо за чужденците от 2000 г. (Vreemdelingencirculaire 2000).

15 Съгласно член 31, параграф 1 от Закона за чужденците от 2000 г. във връзка с член 3.111, параграф 1 от Наредбата за чужденците от 2000 г. търсещото убежище лице е длъжно да установи правдоподобността на твърденията си за наличие на основания за издаване на разрешение за временно пребиваване (убежище) и по свой почин да предостави цялата информация, която е от значение, за да може съответният орган да се произнесе по молбата. Staatssecretaris преценява дали молбата за издаване на посоченото разрешение е основателна от правна страна.

16 Според член 3.111, параграф 1 от Наредбата за чужденците от 2000 г., когато търсещо убежище лице поиска да му бъде издадено разрешение за пребиваване по член 28 от Закона за чужденците от 2000 г., то предоставя всички сведения и релевантни документи, въз основа на които Staatssecretaris може да прецени, при съдействие от страна на съответното търсещо убежище лице, дали молбата за издаване на разрешението е основателна от правна страна.

17 Според параграф C14/2.1 от Циркулярното писмо за чужденците от 2000 г. преценката на достоверността на изявленията на търсещо убежище лице обхваща изложените от него факти или обстоятелства. Фактическите обстоятелства са личните данните за съответното търсещо убежище лице, и по-специално тези за сексуалната му ориентация.

18 Според параграф C14/2.2 от това циркулярно писмо търсещото убежище лице е длъжно да казва истината и да оказва пълно съдействие за възможно най-пълно установяване на всички факти. То трябва да запознае възможно най-рано службата за имиграция и натурализация с всички събития и фактически обстоятелства, които са от значение за разглеждането на молбата му.

19 Параграф C14/2.3 от посоченото циркулярно писмо допуска при недостоверност на част от изявленията на търсещото убежище лице да се приемат за недостоверни и други части от изявленията на това лице.

20 Според параграф C14/2.4 от същото циркулярно писмо по принцип е достатъчно търсещото убежище лице да установи, че изявленията му са достоверни. За целта от него се очаква да представи документи в подкрепа на молбата си. При преценката на достоверността на изявленията, направени от молителя в подкрепа на молбата му, обаче не е необходимо да се проверява дали и до каква степен тези изявления могат да бъдат доказани. Всъщност в много случаи търсещите убежище лица удостоверяват, че не са в състояние да докажат изявленията си, и не е разумно от тях да се изисква да представят убедителни доказателства в подкрепа на това, което излагат.

21 Staatssecretaris може да приеме, че изявленията по член 3.35, параграф 3 от Правилника за чужденците от 2000 г. са достоверни и следователно не се нуждаят от потвърждаване, ако установи, че на търсещото убежище лице като цяло може да се има вяра.

Споровете по главните производства и преюдициалният въпрос

22 Гражданите на трети страни A, B и C подават молби за издаване на разрешения за временно пребиваване (убежище) в Нидерландия. В подкрепа на молбите си те изтъкват, че се опасяват от преследване в съответните си страни по произход, по-специално поради своята хомосексуалност.

23 Първата молба за убежище на A е отхвърлена от Staatssecretaris поради недостоверност на твърденията на молителя.

24 A не оспорва първото решение за отказ и подава втора молба за убежище, като посочва, че е готов да се подложи на „тест“, който щял да установи неговата хомосексуалност, или да извърши хомосексуален акт, за да докаже истинността на твърденията си за сексуалната си ориентация.

25 С решение от 12 юли 2011 г. Staatssecretaris отхвърля втората молба на A с мотива, че достоверността на неговите твърдения за сексуалната му ориентация продължава да не е установена. Staatssecretaris счита, че не следва да се основава само на твърденията на търсещото убежище лице за неговата сексуална ориентация, без изобщо да преценява тяхната достоверност.

26 На 1 август 2012 г. Staatssecretaris отхвърля молбата на B с мотивите, че изявленията относно хомосексуалността на молителя са общи, кратки и недостоверни. Освен това Staatssecretaris счита, че доколкото B произхожда от страна, в която хомосексуалността не е приета, той би трябвало да е в състояние да предостави подробности за чувствата си и за това как вътрешно е осъзнал сексуалната си ориентация.

27 В първата си молба за убежище, която е отхвърлена от Staatssecretaris, C посочва мотиви, различни от преследване поради хомосексуалност.

28 C не оспорва първото решение и подава втора молба за убежище, в която като основание посочва опасение от преследване в страната си по произход поради своята хомосексуалност. Във връзка с втората си молба C поддържа, че е установил хомосексуалните си наклонности едва след като е напуснал страната си по произход. В подкрепа на молбата си C също така предоставя на органа, който я разглежда, видеозапис на интимни действия с лице от същия пол.

29 С решение от 8 октомври 2012 г. Staatssecretaris отхвърля молбата за убежище на C с мотива, че неговите изявления, че е хомосексуалист, са недостоверни. Staatssecretaris счита, че C е трябвало да посочи твърдяната си сексуална ориентация при подаване на първата си молба за убежище, че не е обяснил как е осъзнал сексуалната си ориентация и не е могъл да отговори на въпросите относно нидерландските организации за защита на правата на хомосексуалните лица.

30 След отхвърляне на молбите им за издаване на разрешения за временно пребиваване (убежище) A, B и C обжалват пред Rechtbank ’s-Gravenhage решенията за отхвърляне.

31 С решения съответно от 9 септември 2011 г. и 30 октомври 2012 г. Rechtbank ’s-Gravenhage отхвърля жалбите на A и на C като неоснователни. Тази юрисдикция приема, от една страна, че със съответните си жалби A и C е трябвало да оспорят първите решения за отказ на Staatssecretaris, и от друга страна, че във второто производство за предоставяне на убежище те не са доказали достоверността на изявленията си, че са хомосексуалисти.

32 С решение от 23 август 2012 г. е отхвърлена и жалбата на B срещу решението за отказ на Staatssecretaris. Rechtbank ’s-Gravenhage приема, че Staatssecretaris е имал основания да заключи, че изявленията на B относно неговата хомосексуалност са недостоверни.

33 A, B и C обжалват посочените съдебни решения пред Raad van State.

34 В производствата по обжалването им A, B и C изтъкват по-специално, че тъй като е невъзможно сексуалната ориентация на търсещите убежище лица да се установи обективно, органите, натоварени с разглеждането на молба за убежище, би трябвало да основат решението си само върху твърденията на за сексуалната им ориентация.

35 Според жалбоподателите в главните производства обаче, в рамките на преценката на достоверността на изявленията на търсещо убежище лице, посочените органи задават въпроси относно твърдяната сексуална ориентация, което е в разрез по-специално със зачитането на достойнството на търсещото убежище лице, нарушава правото му на зачитане на личния живот и освен това не държи сметка за неудобството, което може да изпитва това лице, нито за културните бариери, които може да го спират да говори открито за тази ориентация. Също така обстоятелството, че Staatssecretaris е счел за недостоверни разказите на търсещите убежище лица, не е основание да приеме, че не е налице самата сексуална ориентация.

36 Staatssecretaris отбелязва, че нито от Директива 2004/83, нито от Хартата следва, че той трябва да се произнася по молбите за убежище въз основа единствено на твърденията на търсещите убежище лица за тяхната сексуална ориентация. Трябвало обаче да се провери не дали лицата, търсещи убежище, действително имат твърдяната от тях сексуална ориентация, а дали, като се има предвид това, което са изложили и представили, изглежда достоверно, че принадлежат към определена социална група по смисъла на член 10, параграф 1, буква г) от Директива 2004/83 или че преследващите ги лица ги считат за принадлежащи към определена социална група по смисъла на член 10, параграф 2 от тази директива.

37 Staatsecretaris освен това счита, че търсещите убежище лица рядко могат да представят доказателства за своята хомосексуалност, различни от собствените си изявления, поради което, когато тези изявления са били приети за последователни и достоверни и е било установено, че на лицето, търсещо убежище, като цяло може да се има вяра, решението трябва да е в негова полза, дори при наличие на съмнение.

38 Staatssecretaris счита, че трябва да преценява достоверността на твърденията за сексуалната ориентация по същия начин като тези за другите мотиви за преследване. Въпреки това той отчитал специфичните проблеми във връзка с изявленията за сексуалната ориентация. По-специално се препоръчвало на сътрудниците, на които е възложено изслушването на търсещите убежище лица, да не задават директни въпроси за това как тези лица проявяват ориентацията си. Освен това не се придавало никакво значение на снимките на интимни действия, представяни като доказателства от търсещите убежище лицата, тъй като доказвали самото извършване на сексуални актове, но не и твърдяната сексуална ориентация.

39 Raad van State уточнява, че нито член 4 от Директива 2004/83, нито посочените разпоредби на Хартата задължават Staatssecretaris да приеме твърдяната сексуална ориентация на търсещите убежище лица за установена въз основа единствено на техните изявления. Освен това тази юрисдикция счита, че проверката на сексуалната ориентация на търсещите убежище лица не е различна от проверката на другите мотиви за преследване.

40 Raad van State обаче си задава въпроси относно ограниченията при проверката на сексуалната ориентация на търсещите убежище лица, които евентуално налагат разпоредбите на член 4 от Директива 2004/83 и на членове 3 и 7 от Хартата.

41 Запитващият съд счита, че задаването на въпроси на лицето, търсещо убежище, може в определена степен да засегне правата, гарантирани от посочените разпоредби от Хартата.

42 Според тази юрисдикция не е изключена опасността от нарушаване на основните права на търсещите убежище лица, закрепени в членове 3 и 7 от Хартата, независимо от метода за проверка на истинността на твърденията за сексуалната ориентация, възприет от съответната държава членка.

43 При тези обстоятелства Raad van State решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос, формулиран по един и същи начин по всяко от делата C-148/13—C-150/13:

„Какви са ограниченията, които член 4 от [Директива 2004/83] и [Хартата], по-конкретно членове 3 и 7 от нея, предвиждат, що се отнася до начина, по който се проверява достоверността на твърдението за сексуална ориентация, и различават ли се тези ограничения от ограниченията, приложими при проверката на достоверността на твърдения, които се основават на други мотиви за преследване, и ако отговорът е утвърдителен — в какво отношение?“.

44 С решение на Съда от 19 април 2013 г. дела C-148/13—C-150/13 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството, както и на съдебното решение.

По преюдициалния въпрос

Предварителни бележки

45 От съображения 3, 16 и 17 от Директива 2004/83 следва, че Женевската конвенция представлява крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците, тъй като разпоредбите на тази директива относно условията за предоставяне на статут на бежанец и неговото съдържание са приети за подпомагане на компетентните органи на държавите членки при прилагането на тази конвенция въз основа на общи критерии и понятия (решение N., C-604/12, EU:C:2014:302, т. 27).

46 Разпоредбите на Директивата трябва да се тълкуват в светлината на нейната структура и цел при зачитане на Женевската конвенция и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС. Както се установява от съображение 10 от същата директива, тълкуването трябва да зачита и признатите в Хартата права (решение X и др., C-199/12—C-201/12, EU:C:2013:720, т. 40).

47 Освен това следва да се напомни, че Директива 2004/83 не съдържа процесуалноправни норми, приложими към разглеждането на молба за международна закрила, поради което не определя и процесуалните гаранции, които трябва да се предоставят на търсещото убежище лице. Директива 2005/85 е тази, която установява минималните стандарти относно процедурите за разглеждане на молбите и уточнява правата на търсещи убежище лица, които трябва да се вземат предвид в главните производства.

По въпроса

48 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 4 от Директива 2004/83, разглеждан в светлината на разпоредбите на Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че налага на компетентните национални органи, чиито действия подлежат на съдебен контрол, определени ограничения при преценката на фактите и обстоятелствата, отнасящи се до твърдяната сексуална ориентация на търсещо убежище лице, чиято молба за убежище се основава на опасение от преследване поради тази ориентация.

49 В това отношение още отначало следва да се посочи, че —противно на поддържаното от жалбоподателите в главните производства, че компетентните органи, натоварени с разглеждането на молба за убежище, основаваща се на опасение от преследване поради сексуалната ориентация на лицето, търсещо убежище, трябва да приемат твърдяната ориентация на това лице за установена въз основа единствено на изявленията му — предвид особения контекст на молбите за убежище посочените изявления могат да са само отправна точка при разглеждането на фактите и обстоятелствата в съответствие с член 4 от Директива 2004/83.

50 Всъщност, видно от самия текст на член 4, параграф 1 от посочената директива, при това разглеждане държавите членки могат да преценят, че е задължение на търсещото убежище лице да представи във възможно най-кратък срок всички необходими сведения и доказателства в подкрепа на своята молба за международна закрила, които държавата членка оценява в сътрудничество с това лице.

51 Освен това от член 4, параграф 5 от Директива 2004/83 следва, че когато не са изпълнени условията, изброени в букви а)—д) от тази разпоредба, може да се изисква потвърждение на изявленията на търсещите убежище лица за твърдяната им сексуална ориентация.

52 Следователно, макар търсещото убежище лице да трябва да посочи тази ориентация, която е част от личния му живот, молбите за предоставяне на статут на бежанец, мотивирани с опасение от преследване поради тази ориентация, също като молбите, в които се посочват други мотиви за преследване, могат да бъдат оценявани в съответствие с член 4 от същата директива.

53 Правилата за оценяване от компетентните органи на изявленията и писмените или други доказателства в подкрепа на такива молби обаче трябва да са съобразени с разпоредбите на директиви 2004/83 и 2005/85, а също — както следва съответно от съображения 10 и 8 от тези директиви — и с гарантираните от Хартата основни права като правото на зачитане на човешкото достойнство, закрепено в член 1 от Хартата, и правото на зачитане на личния и семейния живот, гарантирано от член 7 от нея.

54 Макар разпоредбите на член 4 от Директива 2004/83 да са приложими към всички молби за международна закрила, независимо какви са мотивите за преследване, изтъкнати в тяхна подкрепа, националните органи са тези, които трябва да адаптират правилата за оценяване на изявленията и писмените или други доказателства с оглед на особеностите на всяка категория молби за убежище, при спазване на гарантираните от Хартата права.

55 Що се отнася до предвиденото в член 4 от Директива 2004/83 оценяване, то се извършва на два отделни етапа, както е посочено в точка 64 от решение M. (C-277/11, EU:C:2012:744). Първият етап е установяването на фактическите обстоятелства, които могат да представляват доказателства в подкрепа на молбата, а вторият етап е правната преценка на тези доказателства, при която се решава дали предвид фактите в конкретния случай са налице предвидените в членове 9 и 10 или 15 от Директива 2004/83 материалноправни условия за предоставяне на международна закрила.

56 На този първи етап, с който именно са свързани въпросите на запитващата юрисдикция по всяко от главните производства, в съответствие с член 4, параграф 1 от посочената директива, макар държавите членки да могат да приемат, че по правило търсещото убежище лице представя всички необходими сведения и доказателства в подкрепа на молбата си, тъй като е най-добре поставено, за да докаже сексуалната си ориентация, съответната държава членка трябва да си сътрудничи с това лице при определянето на релевантните за молбата доказателства (вж. в този смисъл решение M., EU:C:2012:744, т. 65).

57 В това отношение следва да се отбележи, че в съответствие с член 4, параграф 3, буква в) от Директива 2004/83 тази оценка следва да бъде извършена на лично основание и да вземе под внимание личния статут и личното положение на търсещото убежище лице, включително и такива фактори като неговото минало, неговия пол и неговата възраст, за да може да се определи дали актовете, на които то е било или рискува да бъде изложено, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежко посегателство.

58 Освен това, както беше напомнено в точка 51 от настоящото решение, при извършване на проверките от компетентните органи, съгласно член 4 от посочената директива, когато определени аспекти на изявленията на лицето, търсещо убежище, не са подкрепят от писмени или други доказателства, тези аспекти не изискват потвърждение, стига да са изпълнени кумулативните условия по член 4, параграф 5, букви а)—д) от същата директива.

59 Що се отнася до правилата за оценяване на изявленията и писмените или други доказателства във всяко от главните производства, за да се даде отговор, полезен за запитващата юрисдикция, анализът в настоящото решение следва да обхване само въпроса дали съответстват на разпоредбите на директиви 2004/83 и 2005/85, както и на тези на Хартата, от една страна, проверките, извършвани от компетентните органи чрез разпити, основани по-специално на стереотипи за хомосексуалните лица, или чрез подробни разпити за сексуалните практики на търсещото убежище лице, както и възможността тези органи да приемат това лице да се подложи на „тестове“, за да докаже своята хомосексуалност и/или доброволно да представи видеозаписи на своите интимни актове, и от друга страна, възможността компетентните органи да приемат, че на търсещото убежище лице не може да се има вяра единствено поради обстоятелството че то не се позовало на твърдяната си сексуална ориентация при първия повод да изложи мотивите за преследване, който му е бил предоставен.

60 Що се отнася, на първо място, до проверките, основани на разпити, чрез които се установява дали съответното лице, търсещо убежище, познава сдруженията за защита на интересите на хомосексуалните лица и дали са му известни подробности за тези сдружения, жалбоподателят по главното производство по дело C-150/13 счита, че по този начин посочените органи основават преценките си на стереотипни схващания за поведението на хомосексуалните лица, а не на конкретното положение на всяко търсещо убежище лице.

61 В това отношение е важно да се напомни, че член 4, параграф 3, буква в) от Директива 2004/83 задължава компетентните органи при извършване на оценката да вземат предвид личния статут и личното положение на търсещото убежище лице, а член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85 изисква от тези органи при провеждане на личното интервю да отчетат личните и общите обстоятелства във връзка с молбата за убежище.

62 Макар разпитите, основани на стереотипни схващания, да могат да са полезно при оценяването средство, предоставено на разположение на компетентните органи, оценяването на молбите за предоставяне на статут на бежанец въз основа само на стереотипните схващания за хомосексуалните лица не отговаря на изискванията, установени с посочените в предходната точка разпоредби, тъй като не позволява на тези органи да отчетат индивидуалното лично положение на съответното търсещо убежище лице.

63 Ето защо обстоятелството, че търсещото убежище лице не е могло да отговори на такива въпроси, само по себе си не е достатъчно, за да обоснове извода, че на това лице не може да се има вяра, доколкото такъв подход би бил в разрез с изискванията на член 4, параграф 3, буква в) от Директива 2004/83, както и с тези на член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85.

64 На второ място, макар националните органи да имат основание при нужда да провеждат разпити, за да преценят фактите и обстоятелствата във връзка с твърдяната сексуална ориентация на търсещо убежище лице, разпитите относно подробности за сексуалните практики на това лице са в разрез с гарантираните от Хартата основни права, и по-специално с правото на зачитане на личния и семейния живот, закрепено в член 7 от нея.

65 Що се отнася, на трето място, до възможността националните органи да приемат предложените от някои от жалбоподателите по главните производства извършване на хомосексуални актове, подлагане на евентуални „тестове“ за установяване на тяхната хомосексуалност или представяне от тези лица на доказателства като видеозаписи на техните интимни актове, важно е да се подчертае, че тези доказателства не само че нямат непременно доказателствена стойност, но биха могли и да засегнат човешкото достойнство, чието зачитане е гарантирано от член 1 от Хартата.

66 Нещо повече, допускането или приемането на доказателства от този вид би насърчило други търсещи убежище лица и на практика би им наложило да представят такива доказателства.

67 На четвърто място, що се отнася до възможността компетентните органи да приемат изявленията на съответното лице за недостоверни, по-специално когато то не се е позовало на твърдяната си сексуална ориентация при първия повод да изложи мотивите за преследване, който му е бил предоставен, трябва да се отбележи следното.

68 От разпоредбите на член 4, параграф 1 от Директива 2004/83 следва, че държавите членки могат да преценят, че е задължение на търсещото убежище лице да представи „във възможно най-кратък срок“ всички необходими сведения и доказателства в подкрепа на своята молба за международна закрила.

69 Като се има обаче предвид чувствителният характер на въпросите от лично естество, и по-специално на въпросите, отнасящи се до сексуалността на лицето, не може да се заключи, че на това лице не следва да се има вяра, като се изходи единствено от обстоятелството, че то не е заявило още в самото начало своята хомосексуалност, тъй като е изпитвало задръжки да разкрие интимните страни на живота си.

70 Освен това следва да се отбележи, че задължението за представяне „във възможно най-кратък срок“ на всички необходими сведения и доказателства в подкрепа на молбата за международна закрила, предвидено в член 4, параграф 1 от Директива 2004/83, е смекчено от установеното с член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85 и с член 4, параграф 3 от Директива 2004/83 изискване към компетентните органи да проведат интервюто, като отчитат личните и общите обстоятелства във връзка с молбата, включително уязвимостта на лицето, търсещо убежище, и да оценят молбата на лично основание, като вземат под внимание личния статут и личното положение на всяко лице.

71 Така, да се приеме, че на търсещото убежище лице не може да се има вяра, като се изходи единствено от обстоятелството, че то не е разкрило сексуалната си ориентация при първия повод да изложи мотивите за преследване, който му е бил предоставен, би довело до неспазване на изискването, посочено в предходната точка.

72 Предвид всичко изложено по-горе на въпроса, поставен по всяко от делата от C-148/13 до C-150/13, следва да се отговори:

— Член 4, параграф 3, буква в) от Директива 2004/83 и член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат компетентните национални органи, чиито действия подлежат на съдебен контрол, при разглеждането на фактите и обстоятелствата във връзка с твърдяната сексуална ориентация на търсещо

убежище лице, чиято молба се основава на опасение от преследване поради тази ориентация, да оценяват изявленията на това лице, както и представените в подкрепа на молбата му писмени или други доказателства чрез разпити, основаващи се единствено на стереотипни схващания за хомосексуалните лица.

— Член 4 от Директива 2004/83 във връзка с член 7 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска при това разглеждане компетентните национални органи да провеждат подробни разпити за сексуалните практики на търсещото убежище лице.

— Член 4 от Директива 2004/83 във връзка с член 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска при това разглеждане посочените органи да приемат доказателства като извършване на хомосексуални актове от съответното търсещо убежище лице, подлагането му на „тестове“ с цел установяване на хомосексуалността му или представянето от него на видеозаписи на такива актове.

— Член 4, параграф 3 от Директива 2004/83 и член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат при това разглеждане компетентните национални органи да заключат, че изявленията на търсещото убежище лице не са достоверни, като се мотивират единствено с това, че лицето не се е позовало на твърдяната си сексуална ориентация при първия повод да изложи мотивите за преследване, който му е бил предоставен.

По съдебните разноски

73 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 4, параграф 3, буква в) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила и член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85/ЕО на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат компетентните национални органи, чиито действия подлежат на съдебен контрол, при разглеждането на фактите и обстоятелствата във връзка с твърдяната сексуална ориентация на търсещо убежище лице, чиято молба се основава на опасение от преследване поради тази ориентация, да оценяват изявленията на това лице, както и представените в подкрепа на молбата му писмени или други доказателства чрез разпити, основаващи се единствено на стереотипни схващания за хомосексуалните лица.

Член 4 от Директива 2004/83 във връзка с член 7 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска при това разглеждане компетентните национални органи да провеждат подробни разпити за сексуалните практики на търсещото убежище лице.

Член 4 от Директива 2004/83 във връзка с член 1 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска при това разглеждане посочените органи да приемат доказателства като извършване на хомосексуални актове от съответното търсещо убежище лице, подлагането му на „тестове“ с цел установяване на хомосексуалността му или представянето от него на видеозаписи на такива актове.

Член 4, параграф 3 от Директива 2004/83 и член 13, параграф 3, буква а) от Директива 2005/85 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат при това разглеждане компетентните национални органи да заключат, че изявленията на търсещото убежище лице не са достоверни, като се мотивират единствено с това, че лицето не се е позовало на твърдяната си сексуална ориентация при първия повод да изложи мотивите за преследване, който му е бил предоставен.

Подписи